

„FIDUCIA SUPPLICANS“ — SINODAALNE KIRIK, MIS KUULAB MAAILMA

Pius X Vennaskonna kindraliülemata isa Davide Pagliarani ettekanne Courier de Rome XVII Teoloogilisel Kongressil Pariisis, 13. jaanuaril 2024.

„Sinodaalne Kirik on Kirik, mis väidetavalt kuulab kõiki –
mille kindlaks jalgealuseks on jumala rahva tunded.
Tegelikult on see aga lihtsalt utoopiline ja millenarianistlik!“

Minu ülesandeks on kokkuvõtlikult selgitada [Pius X] Vennaskonna seisukohta seoses erinevate nähtustega, mida „sinodaalne Kirik“ kannab.

Kõigepealt peame püüdma pisut korda luua erinevate elementide seas, mis puudutavad sinodaalset Kirikut ja eriti hiljutist dokumenti *Fiducia supplicans*, mis on juba tekitanud märkimisväärset hulgal vastukaja. Selle dokumendi ilmumine tuleb asetada õigesse konteksti. Kuidas me selleni jõudsim? Mida see kõik tähendab? Püha Pius X Vennaskonna roll ei saa piirduda vaid kiirete ja instinktiivsete reaktsioonidega. Meie ülesandeks on süvendada nii palju kui võimalik oma arusaamist sellest, mis on antud tekstis kaalul. Kui meie analüüsis puudub sügavus, siis on meil oht langeda samasse lõksu kui nendel, kes on probleemi *Fiducia supplicans*'iga taandanud paavst Franciscuse isiklikuks ekstsentrilisuseks, mida ei ole võimalik seletada.

Teised reaktsioonid *Fiducia supplicans*'ile on jällegi taandanud probleemi selle keskmises olevate „õnnistustega“ küsimusele nende võimalikkusest, kuna taoline initsiatiiv oleks sobimatu teatud kultuurikontekstides, eriti Aafrikas. Tegelik olukord on aga hoopis keerulisem. Sellegipoolest on kõik erinevad reaktsioonid kindlasti teretunud. Nende väärtus seisneb tõsiasjas, et reageerimisvõime on veel alles. Vennaskond peab aga siiski minema sügavamale. Alustagem siis sellest, et astume kogu meediakärast sammu tagasi.

I Pontifikaat, mis vastab tänapäeva maailma ootustele

Rangelt võttes ei ole *Fiducia supplicans* mitte sinodaalne dokument, vaid usudoktriini dikasteeriumi koostatud ja paavsti enda poolt allkirjastatud dokument. Sellegipoolest vastab see dokument küsimustele, mida sinodi ettevalmistuste käigus mitmel korral tõstatati. Seega on see vastus praegustele ja sinodaalsetele ootustele.

„Sinodaalne Kirik“, mida me püüame määratleda, on Kirik, mis kuulab kõiki inimesi, sealhulgas neid, kes on äärealadel ja rohujuure tasandil – absoluutselt kõiki ja eranditult. See on Kirik, mis kuulab „maailma“ ennast. Seega on see Kirik, millel on uuenenud tundlikkus ja valmisolek minna välja ja kohtuda maailmaga.

Tegelikkuses vastab praegune pontifikaat üha enam ja enam tänapäeva maailma ootustele ja nõudmistele, täpsemalt „poliitikamaailma“ ootustele ja nõudmistele selle sõna kõige laiemas tähenduses. See pontifikaat vastab ühest küljest poliitilisele nägemusele, mida tänapäeva maailmas üldiselt jagatakse; ja teisest küljest on see kohandunud ka poliitilistele meetoditele, mis püüavad luua uut sotsiaalset korraldust ja mis, tuleb tunnistada, on olnud juba suures osas võidukad. Ent miks on Kiriku esindajate juuresolek selles maailma ümberkorraldamises nii oluline?

See ei ole esimene kord, kui me sellist tegutsemisviisi näeme. Kui võetakse kasutusele uued põhimõtted või kui ühiskonda taasehitatakse ja ümber korraldatakse, on vaja, et religioosne institutsioon muudaks need põhimõtted „pühaks“. See on üsna arusaadav ja vastab vajadusele, mis on juurdunud inimeste südames. Sügaval sisimas on inimesel alati religioosne mõõde. Ta peab millessegi uskuma ja seetõttu peab ta „pühaks“ tegema isegi selle, mis sisuliselt pole üldse püha. See on vajadus, mis on väga sageli teadvustamata. Kuid see on juurdunud inimloomuses. Miks see nii on? Sest inimene on loodud Jumala jaoks – ja isegi revolutsioon ei saa inimloomust muuta.

Varem või hiljem peab püha ennast maksma panema, et anda transtsendentne mõõde sellele, millesse me usume ja printsiipidele, mida peame põhilisteks. Seda võib ajaloos üsna selgelt näha. Muistsed tsivilisatsioonid pühitsesid kõik, mis oli nende jaoks oluline. Nad pühitsesid võimu, jõu, tule, maa, viljakuse jne. Sama tegi meie ajale palju lähemal olev „Prantsuse revolutsioon“, mis oli liberaalne revolutsioon. Kuna see oli oma põhiolemuselt ilmalik revolutsioon, siis toimus selle kaudu mineviku täielik hülgamine ja kõige vanasse süsteemi kuuluva desakraliseerimine, sealhulgas religiooni ... Kuid samal ajal nõudis see inimloomuse tõstmist tasandile, mis on justkui „püha“. Teine näide on inimõiguste deklaratsioon. Deklaratsioone tehakse iga päev – eriti praegusel ajal. Parimal juhul jääb enamik deklaratsioone meelde mõneks nädalaks, kuid kindlasti ei peeta neist igavesti kinni. Inimõiguste deklaratsioon seevastu näib olevat jätnud ajalukku püsiva jälje. Ja miks see nii on? Sellepärast, et inimõiguste deklaratsioon ei ole lihtsalt deklaratsioon – see on täiemahuline usutunnistus! See on kirjutatud usutunnistuse pühalikkusega. See vastab religioossele vajadusele muuta pühaks uued põhimõtted ja uued dogmad, millele kaasaegne ühiskond pidi saama rajatud. On veel palju teisi näiteid, mida võiks tuua.

Kuid mida teeb paavst? Mida teeb Kirik? Kahjuks liiguvad nad samas suunas. Nad muudavad pühaks asjad, mis on põhimõtteliselt olulised tänapäeva maailma silmis. Toon vaid mõned näited. Me kõik teame, et ökoloogia on Püha Isa jutluste ja õpetuse teema. See uus „ökoloogiline“ teoloogia läheb kaugemale lihtsatest kaalutlustest, mida võib praegusel ajahetkel otstarbekaks pidada. See on uus moraal, mida jutlustatakse kõigile. See on valdkondade ülene moraal, mida esitatakse isegi ateistidele. Miks see nii on? Sest me kõik

peame austama ühist kodu, mida me nimetame „looduks“ – mis on tulnud Jumala käest, kuid mis on olenemata sellest, kuidas me seda mõistame ja kuidas me seda nimetame, iseenesest kõigi inimeste ühine kodu. See nõuab religioosset karakterit, kui soovite, religioosset templit, mis on selle väljakuulutamisele reljeefselt vajutatud ning tänapäeva poliitilise maailma tungivat nõudmist – ja nii ongi Kirik vastu tulnud, et anda oma religioosne tempel, mis nagu oleme näinud, vastab tõelisele inimlikule vajadusele.

Teine näide on nõue kaotada hierarhia. On vaja eemalduda hierarhilisest nägemusest ühiskonnas – ja hierarhilisest nägemusest Kirikus. Pooldatakse ühiskonda, mis ei ole enam hierarhiline. Võim on ära jaotatud ja ümber jaotatud. Siit tuleneb vajadus jagada autoriteeti, võidelda klerikalismi vastu ja edendada naiste emantsipatsiooni. See on teema, mis on juba mõnda aega päevakorras olnud. Nüüd soovib Kirik, et naistel oleks oma koht ka selle valitsuse hierarhilises struktuuris. Kõik see tuuakse välja, et seista vastu traditsioonilisele patriarhaadile, mida peetakse paljude ajaloo vältel esinenud võimu kuritarvitamise juhtumite süsteemseks ja institutsionaliseeritud põhjuseks. Mõistagi on nende kaasaegsete väärtuste hulgas, mida pakutakse kõigile – ja eriti Kirikule, et see need pühaks teeks – ka LGBT-programm. Siin näemegi sinodaalse tunnetuse kohaldamist, mis peab paratamatult vastama praeguse aja tunnetusele koos nende „väärtustega“, mis said just mainitud.

Paavst muudab pühaks asjad, mis on põhimõtteliselt olulised tänapäeva maailma silmis.
Fiducia supplicans vastab poliitilisele vajadusele.

On veel üks aspekt, mis väärib meie tähelepanu. Kirik on mõistnud, et erinevatel ajaloolistel põhjustel on ta kaotanud oma usaldusväarsuse ja seega ka mõju maailmas. Selles kontekstis usub ta, et tuleb kuulutada seda, mis on „ajakohane“, et jääda usaldusväärseks. Kahjuks see on paratamatu tulemus: olles kaotanud silmist oma missiooni üleloomuliku mõõtme maailmas, hakkab Kirikul maailma suhtes tekkima „kompleks“, sest ta on oma maine ja usaldusväarsuse kaotanud. Seetõttu otsib ta teisi viise, kuidas püüda jääda usaldusväärseks. Ja kuna Kirik tahab, et maailm teda mõistaks, hakkab ta rääkima maailmaga sama keelt. See on aga kohutav illusioon, sest Kirik ei ole selleks loodud. On ilmselge, et Kirik ei ole loodud selleks, et piirduda vaid horisontaalse perspektiiviga.

Siinkohal võime juba teha esialgse järelduse, mis aitab meil *Fiducia supplicans*'i selle õigesse konteksti asetada. Miks pidi see juhtuma? Paradoksaalsel kombel vajab ilmalik maailm ikkagi Kirikut ja seda religioosset „templit“, mida ainult Kirik saab anda. Ja Kirik, mis on kaotanud oma usaldusväarsuse, vajab paradoksaalsel kombel maailma! See vastastikune vajadus on loonud poliitilisel maastikul eheda koosluse ja sünergia. *Fiducia supplicans* vastab praeguse hetke poliitilisele vajadusele.

II Mida tähendab kohaldumine kaasaegsele poliitilisele tunnetusele?

Lubage mul korraks kõrvale kalduda filosoofiasse selleks, et jõuda asja tuumani. Kaasaegne poliitiline vaatenurk sõltub kaasaegsest mõtlemisest. See on kaasaegse mõtlemise peegeldus ja kujund. Ja kaasaegne mõtlemine lähtub uuest põhikategooriast, milleks on südametunnistus – olgu see siis kollektiivne või individuaalne. Oma südametunnistusest lähtudes rekonstrueerib kaasaegne inimene kõigepealt omaenda mõttemaailma ja seejärel teda ümbritseva maailma – maailma, millega isegi Kirik peab kohanema.

Kuid südametunnistuse seadmine kõige muu põhimõtteliseks aluseks tähendab lähtumist põhimõttest, mis on lahus tegelikkusest. Põhimõte aga, mis on lahus tegelikkusest, kaotab igal juhul oma ülimuslikkuse intelligentsuse suhtes. Sel viisil liigume kaugemale ideest, et on olemas objektiivne kord, mida tuleb mõista ja millega meie peame kohanduma. Ei, selles uues korras on inimene ise korra kehtestaja; tema südametunnistus on see, mis selle korra tema enda sees avastab ja mille pinnalt ta seejärel konstrueerib maailma enda ümber. See ongi tänapäeva poliitika selle mõiste kõige laiemas tähenduses.

Teisisõnu ei ole enam lõplikku sihti ega täiust asjade korralduses. Inimese või ühiskonna õnn ei seisne enam lõppsihis, mis on ette antud ja mis vastab nende loomusele. Asjade väline kord ei vasta enam sellele, kuidas südametunnistus seda nüüd määratleb. Inimese südametunnistus ise on maailma uue korra uus printsip ... ja seega ei ole enam mingit lõplikku sihti ega täiust asjade objektiivse korra austamises.

Sellest tulenevalt leiame tänapäeva poliitikast neli lahutamatu tunnus, mida kohtame samaväärselt ka paavst Franciscuse Kirikus, sinodaalses Kirikus.

Esiteks on tänapäeva poliitika *ideoloogiline*. Ta on sedavõrd ideoloogiline, kuivõrd ta asendab reaalsuse südametunnistuse loodud vaba kujutluspildiga. Ideoloogia kaasneb iga tänapäeva poliitika väljendusvormiga. Ühegi poliitilise partei tagant ei nähtu objektiivse reaalsuse mõistmine – on vaid subjektivistlik ideoloogia.

Teine tänapäeva poliitika tunnus on see, et ta on *ise ennast määratlev*. See on paratamatu tagajärg. Ta otsustab ise, milline poliitika peaks olema ja milline inimene peaks olema. Ta koostab oma plaanid ja projektid ise, lähtumata reaalsusest või selle analüüsist.

Tänapäeva poliitika kolmas tunnus on see, et ta on *totalitaarne*. „Vabaduse“ kuvandi taga – selle „vabanemise“ taga, mida on sajandeid ja eriti pärast liberaalset revolutsiooni esile toodud – on kaasaegne poliitika totalitaarne, sest reaalsus peab sellele vastama, isegi kui see tähendab jõu kasutamist. Individuaalses või kollektiivses teadvuses sündinud ideega kaetakse kinni konkreetne reaalsus ja reaalsus on sunnitud kohanduma. Siit tulebki totalitarism. Me elame totalitaarses maailmas, kus ideed kleebitakse reaalsusele peale, sundides reaalsust nihkuma ühes või teises suunas.

Ja viimaks neljas tunnus on see, et ta on *konventsionaalne*. Tänapäeva poliitika ei põhine mitte loomulikul, vaid konventsionaalsel korraldusel. Seda, mis on hea ja mille poole tuleb püüelda, ei mõisteta ja aktsepteerita enam reaalsuse uurimise pinnalt, vaid selle üle otsustatakse nüüd meelevaldselt südametunnistuse järgi.

Kuigi need neli tänapäeva poliitika tunnust ei ole midagi uut, on huvitav vaadata, kuidas need ilmnevad eriliselt just sinodaalse Kiriku juures.

Kuid enne, kui selle juurde läheme, tuleb mõista, et Katoliku Kirik ei saa jääda modernsuse suhtes ükskõikseks. On ainult kaks võimalust. Kolmandat võimalust ei ole:

- Kirik kas mõistab hukka südametunnistuse ülimuslikkuse reaalsuse ja jumaliku ilmutuse suhtes – ja kõik tänapäeva poliitikas, mis sellest tuleneb;
- või Kirik liitub selle uue süsteemiga.

See süsteem on aga kõikjal. See uus perspektiiv koos oma uue nägemusega asjadest on kõikjal. Me ei saa väita, et jääme neutraalseks, püüdes sellega mitte liiga palju kokku puutuda ja vältida selle liigset hukkamõistmist, püüdes pidada läbirääkimisi ja võita sellest midagi positiivset. Kindlasti mitte! Mida tegi Katoliku Kirik kuni Teise Vatikani Kirikukoguni? Ta mõistis selle süsteemi lihtsalt hukka. Kuid tänapäeval on Kirik sellesse süsteemi sisenenud. Kirik on selle omaks võtnud ja nüüd ta õnnistab seda. Seda ongi meie jaoks niivõrd oluline mõista.

Sinodaalne Kirik on omal moel *ideoloogiline*. Ta tekitab pastoraalseid vajadusi, mis eksisteerivad ainult nende peades, kes neid välja mõtlevad. Õpetust ei võeta enam vastu, seda toodetakse. Kas te näiteks tõesti arvate, et maailmas on miljoneid LGBT-paare, kes paluvad Katoliku Kiriku õnnistust? Üldse mitte! Kuid just nendel põhjustel, mida oleme eelnevalt vaadanud, on praegu oluline, et Kirik annaks märki – žesti. Sellistel dokumentidel nagu *Fiducia supplicans* on maailma jaoks poliitiline väärtus, sõltumata tegelikest õnnistamistaotlustest, sõltumata pastoraalsetest vajadustest ja sellest, kui palju õnnistusi tegelikult antakse. Ei oma tähtsust, et on inimesi, kes on selle vastu – või et isegi terved piiskoppide konverentsid on selle vastu. Oluline on see, et need tekstid on kirjutatud ja avaldatud nende poliitilise tähenduse pärast.

Sinodaalne Kirik on totalitaarne ja ideoloogiline.

Sinodaalses Kirikus on ka *ennastmääratlev* aspekt. See tuleneb sellest, et Kirik ei näe ennast enam kui muutumatut struktuuri, mis on Jumala poolt antud muutumatute eesmärkide ja muutumatu missiooniga. Tänapäeval on Kirik lähtuvalt ajaloolistest asjaoludest ja eelkõige

vastavalt hetke vajadustele võimeline end taaselustama ja andma ise endale uue lõppsihi, mis on alati võimeline edasi arenema.

Sinodaalne Kirik on ka *totalitaarne*. Miks see nii on? Sellepärast, et Kirik kui sotsiaalne organ on sunnitud kohanduma põhimõtetega, mis ei ole talle loomuomased. Asjade reaalsus on vägivaldselt moonutatud ja sellest tulenevad erinevad reaktsioonid – olgu need siis täiuslikud või ebatäiuslikud, täielikud või mittetäielikud. Sageli on välja toodud ilmne vastuolu sinodaalse Kiriku – mis on avatud kõigile, kus igäüks saab sõna võtta, osaleda jne – ja Kiriku vahel, mis kehtestab väga autoritaarseid meetmeid – eelkõige paavst Franciscuse poolt tema pontifikaadi algusest peale. Kui see vastuolu on välja toodud, kuidas seda siis seletada? Vastus on lihtne: sinodaalne Kirik on totalitaarne! Reaalsus kaetakse kinni teoreetiliste kontseptsioonide ja ideedega, isegi kui need sellele ei vasta. Kes kasutab vägivalda, et kujundada asju oma tahtmise järgi, on totalitaarne. Kiriku autoriteeti kasutatakse selleks, et asju peale suruda, samal ajal väites, et kõiki võetakse kuulda.

Ja viimaks, sinodaalne Kirik on ka *konventsionaalne*. Teoreetiliselt on see sinodaalne baas, mis soovib valitsuse eelistusi. See, mida otsustatakse, esitatakse alati nii: Jumala rahvas tervikuna on *sensus fidei* kaudu soovitanud võtta ette teatud tee või teekonna.

Kõik ülaltoodu annab seega võtme, mis aitab meil mõista praeguseid sündmusi. Selle pontifikaadi peamisi otsuseid tuleb vaadelda kui soovi vastata võimalikult täpselt praeguse maailma – poliitilise maailma – olulistele põhimõtetele ja kõigele, mida see võib kaasa tuua.

III Sinod – revolutsiooniline vahend

Vaadakem nüüd selles kontekstis sinodit kui sellist. Kas sinodil on eriline roll täita?

Ma ei hakka siinkohal peatuma teoloogilistel ja õpetuslikel aspektidel. Sinod on lihtsalt kollegiaalsuse väljendus – selle soovi väljendus, et Kirikut juhitakse ühiselt alates rohujuuresandist.

Selle kõrval on sinodil ka praktiline – võiksime öelda, et „poliitiline“ – eesmärk. Mis see on? Sinodi ülesandeks on ideede levitamine, mida tahetakse edasi anda ja muuta seaduseks, omistades need Jumala rahva ootusele, palvele või isegi vajadusele. Mõistagi ei saa Kirik jätta reageerimata millelegi, mida Kirikus kõik näivad soovivat, sest selle aluseks on *sensus fidei*. Paratamatult kuuleme aga kõiges, mida Jumala rahvas soovib, selle kaja, mida tänane maailm Kirikult ootab.

Kui te vaatate sinodi töödokumenti *Instrumentum laboris*'t,¹ mis avaldati veidi üle aasta tagasi, siis leiate sealt kõike. See on tohutu klomp – vormitu mass, milles on kõike ja vastupidist kõigele, mis selles on. Ent hoides käes sellist dokumenti, valivad võimulolijad

¹ Sinodaalsuse sinodi esimese sessiooni töödokument (Oktoober 2023), “Tee avaraks oma telgiruum”

sealt selle, mida nad paremaks peavad: „See on õige hetk, et selles küsimuses tegutseda, aeg on küps, olukord on valmis, me võime selle asjaga edasi liikuda...“.

Niisiis, millised on selle vältimatud tagajärjed? Öeldes alati kõigele „jah“ – ning „jah“ ka kõigele, mis selle vastu käib –, lähtumata doktrinaalsest põhimõttest ja tegelikkusest, vaid ainult kuulates kõigi ootusi, jõuame selleni, et teeme asju, mis ei ole tegelikkusega kooskõlas.

On oluline rõhutada seda tegelikkusest irdumise aspekti, sest sinodaalne Kirik on Kirik, mis väidetavalt kuulab kõiki – mille kindlaks jalgealuseks on Jumala rahva tunded. Tegelikult on see aga lihtsalt utoopiline! See „õnnistus“, mida *Fiducia supplicans* ette näeb, ei ole lihtsalt viga, see on utoopia! Sellel ei ole mingit tähendust ja selle taga peitub fantastiline unistus uuest maailmast – koos täiesti uuenenud Kirikuga, mis sellele järgneb. See on omamoodi millenarianism. See on utoopiline, millenarianistlik illusioon, mis asub täielikult väljaspool reaalsust.

Kuid konkreetne reaalsus – tõeline reaalsus –, mida Kirik on kutsunud tundma ja kuulutama, on evangeeliumide, katoliku dogma, jumaliku ilmutuse, meie Issanda Jeesuse Kristuse, katoliku moraali ja patu vastase võitluse reaalsus. Reformaatorite jaoks aga on see kõik muutunud abstraktseks reaalsuseks, mis ei mõjuta enam igapäeva elu. Nende vaatenurgast loeb vaid suhe Jumala rahvaga. Seda peetakse oma utoopiatest hoolimata ainsaks konkreetseks reaalsuseks ja see on radikaalselt vastuolus kõigega, mida peetakse Kiriku õpetuseks. Nad ei eita Kiriku õpetust otseselt – see on lihtsalt kõrvale pandud, kui abstraktne tõde.

Tänapäeva Kirik on sellesse süsteemi haaratud. Ta on selle süsteemi külge aheldatud, sellest võlutud ja sellesse takerdunud ... Olude sunnil Kirik kuulab ja püüab rahuldada kõigi ootusi, ilma et ta osutaks mingile lõppsihile või ülimale täiuslikkusele. Ei ole enam mingit transtsendentsust ega ülimat hüve, mida saavutada – kes räägib tänapäeval veel igavesest elust?

Vaadake vaid Kiriku tänast olukorda! Praegu käib üleilmne arutelu nende „õnnistuste“ üle. Õnneks on olnud reaktsioone. Aga te näete, kuhu me oleme jõudnud ... Samal ajal, kui terved piiskoppide konverentsid ja kogu maailm arutavad, kas homoseksuaale õnnistada või mitte, ei räägi me enam evangeeliumidest; me ei räägi enam meie Issandast; me ei räägi enam pühitsevast armust; me ei räägi enam Ristist ... Miks? Sest see kõik on liiga abstraktne.

Kiriku hierarhia on täna samasuguses olukorras kui olid pereisad pärast 1968. aastat. Ma räägin pettunud isadest, kes 1968. aastast ei teadnud enam, miks neil on lapsed. Pärast 1968. aasta kriisi ja sellele järgnenud järkjärgulist allakäiku ei tea pereisa enam, miks ta on isa. Ta ei tea enam, millises suunas ta peaks oma lapsi kasvatama ega ka seda, miks ta peaks neid kasvatama. Mida teeb siis tänapäeva isa?

Kõigepealt peab perekond kokku hoidma. Sest kui laste kasvatamisel ei ole enam eesmärki – mis täielikult õigustab isa ja ema rolli –, siis on oht, et pere laguneb. Ent isegi kui isa suudab

oma perekonda koos hoida, siis tema roll taandub lihtsate materiaalsete nõudmiste täitmiseks. Laps on näljane: seega tuleb talle anda toitu. Laps vajab haridust: ta saadetakse kooli. Ta vajab liikumist, ta vajab arsti, ta vajab riideid ... ja kõige selle juures ei tea me põhjust, MIKS see nii on. Eesmärgile osutamise asemel reageeritakse vaid erinevatele nõudmistele – headele või halbadele –, mis jäävad aga juhuslikuks. See on laastav.

Sinodaalne Kirik vastab sellele allakäinud ja halvatud isadusele, mida võib näha perekondades pärast 1968. aastat. Ja mida lapsed enamasti tahavad? Kindlasti mitte kasvatust ja õpetust – nad tahavad oma viimaste kapriiside täitmist!

IV *Fiducia supplicans*: vana lugu

Eelnevate kaalutlustega oleme paika pannud põhjused, mille tõttu saab võimalikuks õnnistada väljaspool abielu kooselavaid ja samasoolisi paare. Kuid peame vaatama seda hiljutist avaldust ka kui uut peatükki ühes palju vanemas loos. Seda on oluline mõista, sest tegemist on Kiriku järeleandmisega kaasaegse ühiskonna survele.

Kust see surve tuleb? Miks on see surve nii tugev? Kui me tahame mõista selle tõsidust, mida Kirik on otsustanud, peame mõistma, kui suur on surve, mille all Kirik on.

Esiteks peame meelde tuletama põhimõtte: Revolutsioon on oma olemuselt kehtiva korra hävitamine. Ma räägin siinkohal Revolutsioonist suure tähega ja selle mõiste kõige laiemas tähenduses, mis hõlmab kõiki võimalikke revolutsiooniliike. Revolutsioonid hävitavad kogu kehtiva korra ja selleks peavad nad hävitama igasugused eristused, sest kus ei ole eristusi, ei saa ka olla korda.

Näiteks, miks on perekonnas kord? Selles on kord, sest seal on olemas eristused. Isa ei ole ema, ega vanaisa, ega laps, ega poeg, ega tütar. Isa on isa ja mitte keegi teine. Samamoodi ema on ema ja mitte keegi teine. Perekonnas on loomulikult kehtestatud kord ja iga liige peab täitma oma osa, mis võimaldab perekonnal täita oma eesmärgi.

Kuna revolutsioon hävitab igasuguse korra, siis peab see hävitama kõik eristused mitte ainult perekonnas, vaid ka ühiskonnas tervikuna. Miks peab need hävitama? Püüame läheneda nendele printsiipidele teoloogiliselt. Miks peab revolutsioon hävitama kõik eristused?

Aga lihtsalt sellepärast, et eristused lähtuvad ühel või teisel viisil kõige olulisemast eristusest, mis on eristus inimliku ja jumaliku – inimese ja Jumala – vahel. Esimene revolutsioon algas Luciferiga, kes ei aktsepteerinud eristust iseenda ja Jumala vahel. Kogu modernismi lahinguplaan, milles segunevad omavahel üleloomulik ja loomulik, on vaid selle revolutsiooni ilming. Inimese südametunnistuse jumalikustamine on ka üks viis selle põhilise eristuse kõrvaldamiseks. Sel viisil saab inimesest endast hea ja kurja printsiip. Temast saab tõe ja vale printsiip.

Sellest vaatepunktist lähtudes, tuleb kaotada kõik traditsioonilised eristused, mis on seotud terve mõistusega, sest need viitavad sellele juba mainitud põhilisele eristusele. Need on kaja esimesest ja ülimast eristusest inimese ja Jumala vahel. Need eristused on olemuslikult seotud hüljatud korraga, mis tuleb uuesti üle vaadata – liikudes ülevalt alla. Väga sageli tehakse ka keelelisi ettekirjutusi: teatud väljendeid ja teatud sõnu ei tohi enam kasutada. Neid demoniseeritakse, eriti kui tegemist on väljenditega, mis peegeldavad traditsioonilisi eristusi.

Mõned konkreetsed näited hõlmaksid traditsioonilisi eristusi õpetaja ja õpilase vahel, töandja ja töötaja vahel, vanemate ja laste vahel, preestrite ja ilmikute vahel; samuti on eristused erinevate rahvuste või erinevate usutunnistuste vahel. Need eristused on kõrvaldatud või vähemalt ümber hinnatud. Rõhk asetatakse sellele, mis on inimestel ühine: maa, meie ühine kodu, inimväärikus, inimõigused ja nii edasi.

Katoliku Kiriku missioon on taastada kord, mille patt hävitas ja mida ajaloo vältel hävitavad revolutsioonid; see oli Inkarnatsiooni põhjus.

Mis on aga konkreetselt see lõplik eristus, mis tuleb hävitada? Mis on see eristus, mis on kõige sügavamalt juurdunud inimese ja kõigi loomade füüsilises loomuses? Mis on see eristus, mis tuli loomispäeval otse Jumala käest? Mis see on? Ta lõi nad meheks ja naiseks.² Jumal lõi isased ja emased loomad. Jumal lõi mehe ja naise. See eristus on esimene ja kõige ilmsem – ja selle eristusega sidus Jumal väga konkreetsed ülesanded ja rollid.

Kui see eristus kaotada või kui maailm ei suuda seda enam mõista, siis kuidas saab seletada isaduse ilu? Isadus on Jumala autoriteedi avaldumine ja kehtestamine siin maa peal. See suurepärase kontseptsioon on osa Jumalikust Ilmutusest. Seda rõhutab ka püha Paulus. Isa, kes näeb oma missiooni Jumala loomistöö jätkuna, väljendab midagi tõeliselt õilsat! Kuid tänapäeval muutub see kõik arusaamatuks ja tuleb hävitada. Tahetakse jõuda inimkonnani, kus keegi ei saa enam aru, kes on mees ja naine või isegi mida tähendab olla mees- või naissoost. See eristus tuleb kaotada – vähemalt inimeste peades.

Seega on see protsess tegelikult kaugemale jõudnud ja seda väga selgel põhjusel, mida on vaja mõista koos kõigi selle peensusustega. Kõige selle taga on saatanlik tahe – selle sõna

² 1 Mo. 1:27-28 “Ja Jumal lõi inimese oma näo järgi, Jumala näo järgi lõi ta tema, ta lõi tema meheks ja naiseks. Ja Jumal õnnistas neid, ja Jumal ütles neile: „Olge viljakad ja teid saagu palju, täitke maa ja alistage see enestele; ja valitsege kalade üle meres, lindude üle taeva all ja kõigi loomade üle, kes maa peal liiguvad!” Mt. 19:4 “Tema aga vastas: „Kas te ei ole lugenud, et loomise algul tegi Looja inimese meheks ja naiseks?” Mk. 10:6 “Aga loomise algul lõi Jumal inimese meheks ja naiseks.”

sügavaimas teoloogilises tähenduses. Saatan ise on see, kes esimesena seda eristust eitas ja ta tahab, et kõik – eranditult – käiksid sama teed: „Te saate Jumala sarnaseks.“³

Ja kõigi nende eristuste kõrvaldamine – eriti selle viimase kõrvaldamine – viib inimkonna enesehävitamiseni. See on inimkond, kus ei ole enam isa ja ema, sest nad ei tea enam, mis on isa või ema või mees või naine. See on tsivilisatsioon, mis on määratud välja surema. See ei saa jätkuda. Aga miks see ei saa jätkuda? Sest saatan on mõrvarlik. Ta on algusest peale püüdnud inimest petta, et teda hävitada – ja ta on edukas! Tänapäeval peavad kõik nende uute põhimõtete ja erisuste kaotamisega nõustuma – mõistagi teatud tolerantsi ja nüanssidega, sest tegelikku mängu tuleb osavalt varjata. Sellegipoolest on selge, et kõik on tänapäeval kohustatud ühel või teisel viisil nende eristuste kaotamist aktsepteerima ja ühes sellega ka seda uut korda, millele need viitavad.

Kuid miks toimus Inkarnatsioon? Miks asutati Katoliku Kiriku? Milline on Kiriku roll? Milline on paavsti roll? Just selle eksimuse vastu võitlemine! See on nende eristuste väljatoomine – alustades esimesest Jumala ja inimese vahelisest eristusest ja sealt edasi kõik sellest tulenevad eristused. Nende roll on taastada kord, mille patt hävitas ja mida revolutsioonid ajaloo vältel hävitavad. See on Katoliku Kiriku missioon. See oli Inkarnatsiooni põhjus.

Kuid mida teevad katoliku kirikumehed praegu? Nad mitte ainult ei lähe maailmaga kaasa, liikudes samas suunas kui tänapäeva maailm, vaid nad annavad sellele ka oma õnnistuse! Nii et siinkohal võib lõpuks mõista *Fiducia supplicans*'i tõsidust. On oluline, et igauks meist teeks pingutusi mõistmaks, mis täpselt on praegu toimivas kaalul. Tegevuskava on kindlaks määratud. Ei ole tegelikult oluline, kas neid õnnistusi antakse või mitte; võib-olla ei ole selleks õige aeg, võib-olla hiljem, võib-olla mitte Aafrikas ... Ei! Tegelik probleem on palju tõsisem: katoliku kirikumehed on neid põhimõtteid õnnistanud. Ja kuidas saame meie seda siis enda jaoks seletada?

V Kas paavst Franciscus on ainuisikuliselt vastutav?

Paraku pidi see kõik nii kaugele jõudma. Jah, me oleme nõrдинud, kuid mitte eriti üllatunud. Ent miks pidi see nii kaugele jõudma? Sest moraal on dogma ja usu vili – mitte vastupidi. Ma määratlen oma käitumisreeglid selle alusel, mida ma usun Jumala, inimese, hinge, patu ja lunastuse kohta. Ma panen oma käitumisreeglid paika ju selle põhjal, mida ma usun olevat tõde.

Võtame näiteks usuvabaduse, mis on kaasaegsete eksituste ning dogmade ja usu allakäigu kõige silmatorkavam ilming. Usuvabadust on kuulutatud üle kuuekümmne aasta [Teisest Vatikanist] kirikukogust alates. Mida võib siis oodata? Kui me võime valida oma jumala,

³ 1 Mo. 3:4-5 “Ja madu ütles naisele: „Te ei sure, kindlasti mitte, aga Jumal teab, et päeval, mil te sellest sööte, lähevad teie silmad lahti ja te saate Jumala sarnaseks, tundes head ja kurja.”

valida oma ettekujutuse Jumalast või isegi selle, et meil ei ole Jumalast üldse ettekujutust, siis võime, *a fortiori*, valida oma käitumis- ja moraalireeglid – ning me võime ka valida, millised me tahame olla. Kui me ei ole rahul sellega, mida Jumal meile andis, või sellega, kuidas Jumal meid lõi (mingi veidra loomuseaduse idee kohaselt), siis võime valida, kas me tahame muuta seda, kes me oleme ja olla midagi muud. Miks mitte? Kuna me võime ise valida oma jumala ja oma religiooni – ja seda õpetab tänapäeval Kirik –, siis võime, *a fortiori*, ka valida kõike muud, näiteks kellega me hakkame koos elama ja kellega me loome perekonna – või mingi „perekonna“-laadse koosluse ...

Kui võime valida oma jumala, siis võime, *a fortiori*, ka valida, kes me tahame olla.

Teine näide on oikumeenia. Mis siis on oikumeenia? See on religioonide vaheline flirt! Seetõttu paratamatult, kui oleme läbi põimunud oikumeenia vaimsusest, siis varem või hiljem järgneb sellele ka kõikelukubav moraal. Moraal on dogma vili. Dogma hävitati juba ammu. Seega tuli teha vaid järeldused – ja paavst Franciscus teebki seda lihtsalt ja üsna loogiliselt. Kuid probleem ei alanud temast.

Seepärast on Vennaskonna ülesanne minna tagasi põhjuste ja algsete põhimõtete juurde.

VI Aja märk

Kas selles mustris on mingeid spetsiifilisi elemente, mis on omased praegusele kriisile Kirikus? Peame tunnistama, et on elemente, mis on uued.

Tahaksin mainida nendest vaid üht: vaimupimedus. Me elame ajal, mil kirikumehed on pimedad. Kui nad peavad teatud küsimusi lahendama, siis nad isegi ei vaevu enam küsima, kas nad on traditsiooniga kooskõlas või sellega vastuolus ... Kõik see on juba aegunud. Valitseb täielik pimedus ja see on kõige hullem karistus. Vaimupimedus on kindlasti Jumala karistus. See on märk sellest, et Jumal on eemale tõmbunud. Jumal on oma valguse ära võtnud. See on Jumala vastus: Ta vaikib.

Miks Jumal vaikib? Sest kuuskümmend aastat ei ole tahetud Teda kuulata. Seepärast tõmbus Jumal eemale ja nüüd Ta näitab kõigile hea tahtega inimestele, mis juhtub siis, kui Teda enam kohal ei ole. Ta näitab oma tagasitõmbumise tagajärgi. See on karistus, mis on määratud inimesele, kes on haaratud maailmast, kes otsib pidevalt mugavusi, mida maailm pakub ja kes püüab ennekõike maailmaga kohaneda. Varem või hiljem jääb ta pimedaks. Maailm pimestab teda oma kavalustega. Maailm pimestab mõistuse ja hävitab tahte. See on

vältimatu: te kas mõistate hukka kõik, mis maailmas on valesti või lasete end sisse tõmmata – ja siis varem või hiljem te jääte pimedaks.

Sellele järgneb üleloomuliku tunnetuse ja õige otsustusvõime täielik kaotamine – mitte ainult otsustusvõime kaotamine seoses üleloomuliku reaalsusega, nagu Püha Kolmainsus ja lunastus, vaid ka otsustusvõime kaotamine seoses loomuliku reaalsusega. Ei olda enam võimelised mõistma kõige elementaarsemaid ja ilmsemaid eristusi, mis on inimloomusesse sisse kirjutatud. Ei olda enam võimelised kaitsma nende eristuste tähendust. See on tõeline vaimupimedus.

Kuuskümmend aastat vigu, kaost ja valesid. Kuuskümmend aastat maailma ees alistumist. See on see, milleni me oleme jõudnud – ja see on see, mida õnnistatakse.

VII Südametunnistuse ülemvõimust Kristus Kuninga ülemvõimuni

Kas siis on olemas lahendus?

Kindlasti on! Ja esimene lahendus on uskuda Jumala armu.

Soov meeldida maailmale ja hirm maailmaga vastuollu minna tuleneb puhtalt loomulikust ja poliitilisest asjade nägemusest. Sellepärast ma rõhutan seda sõna eriliselt. See on nägemus, mis on puhtalt inimlik ja milles küsimus armust ei ole enam oluline. Arm on sellest pildist lihtsalt välja jäetud. Sellesse ei usuta enam.

Ja maailm, milles me elame, jätkab oma teed paratamatult suunas, mille ta on valinud, sest ei ole mingit üleloomulikku elementi, mis suudaks seda muuta. Armu ei ole. Puudub lunastus, mis suudaks seda maailma uuendada. Lunastus tähendab nüüdsest midagi muud.

Kuid meie peame uskuma armu.

Ja teine lahendus, mis käib armuga käsikäes – mis tuleneb meie usust Jumala armu – on see, mida peapiiskop Lefebvre igal võimalusel ja igas jutluses rõhutas. See on selle aarde kvintessents, mille Tema Arm meile jättis. See on väga lihtne lahendus, kui me seda hästi mõistame ja sellele täielikult pühendume.

See on Kristus Kuningas! Me peame pöörduma tagasi Kristus Kuninga juurde.

Oleme näinud, et see on peaaegjalikult poliitiline probleem, mis rõhub maailma ja Kirikut.

Seepärast peame pöörduma tagasi Kristus Kuninga juurde.

Ennekõike on Ta intellektide Kuningas. Ta on mõistuste Kuningas. Ta on ainus, kes on võimeline valgustama nii üleloomulikult kui ka loomulikult. Me oleme näinud, kuidas

kaotades üleloomuliku valguse, kaotame varem või hiljem valguse ka kõige ilmsemate loomulike asjade puhul.

Ta on ka südamete Kuningas – tõelise armastuse kuningas. See on see, mis on puudu. Kõik räägivad armastusest. Kui aga kaotatakse armurikkuse mõiste, lunastuse mõiste, Jumala mõiste, siis näete kergesti, kuidas sõna „armastus“ võib omandada skandaalseid tähendusi – isegi Katoliku Kiriku sees – ja seda, mis ei ole armastus, nimetatakse siis armastuseks. Õnnistatakse armastust, kuid millist armastust?

Kristus Kuningas ei ole abstraktne idee. Ta ei ole lihtsalt unistus. Ta ei ole soovunelm. Ta on ainus abinõu, mis on Kirikule antud, et kõik taastada.

Intellektide Kuningas, südamete Kuningas, tõelise armastuse Kuningas ... ja Ta on rahvaste Kuningas. Peame vaatama kõigi nende Kiriku poolt õnnistatud valepõhimõtete ebakõla ning kaaluma nende tagajärgi ja tulemusi: Maailm ei ole kunagi varem olnud nii katastroofilises olukorras – maailm on sõjas ... ja mitte keegi Katoliku Kirikus ei ütle, et lahendus on Kristus Kuningas! Aga miks see nii on? Sest üleloomulik valgus on kaotatud – ja koos sellega on kaotatud ka loomulik valgus.

Püüdlus rahu poole – mis on poliitiline probleem selle sõna kõige õilsamas tähenduses – hõlmab nägemust inimesest ja ajaloost. See sisaldab programmi. Meie olukorras, Kiriku praeguses olukorras, saame veel paremini mõista Kristus Kuninga ülemvõimu. Me võime ka sügavamalt mõista, milleni on viinud selle õpetuse, selle dogma, selle põhimõtte hülgamine ... me näeme, kuhu see kõik on viinud. See on viinud kogu korra hävitamiseni, nii Kirikus kui ka maailmas.

Kristus Kuningas ei ole abstraktne idee. Ta ei ole lihtsalt unistus. Ta ei ole soovunelm. Ta on ainus abinõu, mis on Kirikule antud, et kõik taastada – ja see abinõu on antud ainult Kirikule. See on kindlasti paradoks, mis on tänapäeva Kirikus muutunud arusaamatuks, sest Kirik ei taha olla mitte ainult *maailmas*, vaid ka *osa maailmast*. Kristus Kuningas on aga abinõu, mida ainult Kirik saab mõista ja inimkonnale pakkuda. Kristus Kuningas on tema aare. See on tema sotsiaalõpetuse kvintessents. Ainult temale on usaldatud Kristuse kuningavõim. Ainult tema üksi saab seda kuulutada ja panna see vilja kandma – ja ainult tema kaudu saab kuningate Kuningas valitseda inimeste üle: Tema, kes on tee, tõde ja elu.⁴

⁴ Vt. Jh 14:6